

GEFASCINEERD DOOR AARDE

Natuurlijkhebber Kick Bras wil in deze rubriek laten zien hoe kunstenaars de natuur tot spreken brengen in hun werk. Wat zij aan zin en betekenis in de natuur hebben opgemerkt en hoe zij deze vormgeven. Hoe zij verband leggen tussen natuurbeleving en spiritualiteit. Deze maand aandacht voor werk van Hein van Delft.

TEKST KICK BRAS BEELD HEIN DELFT

Je ziet turf. Je ziet kleine witte en blauwe weefsels in de turf. Als je beter kijkt, zie je dat de turf niet een geheel is. Het zijn plakjes ingeklonken hoogveenturf. Turf die Hein van Delft samengevoegd heeft met pluiziger en jonger hoogveenturf. Daarin zijn draadjes wol aangebracht en kleine stukjes stof van een blauwe overall. De turf komt uit de turfwinninggebieden in Friesland waar tot voor kort vele generaties turfwerkers in hun modderige kleding gewerkt hebben. Vandaar die kleine blauwe weefsels. En op de veengrond graasden de schapen, waarvan de wollen draden genomen zijn.

AARDE

Zo roept dit kunstwerk van Hein van Delft een hele cultuurgeschiedenis op, de geschiedenis waarin de mens ingreep in wat de natuur vele eeuwenlang ontwikkelde met laag over laag plantaardig materiaal. Dat is zijn thema: de relatie van mens en natuur. Hij heeft respect voor de zware arbeid en het schrale bestaan van de veenwerkers in het gebied waar Domela Nieuwenhuis zijn profetische boodschap van het socialisme bracht. En tegelijk wordt hij betoverd door dat natuurmysterie waarin plantenresten getransformeerd worden in veengronden. Hij is gefascineerd door aarde. Hij zet

zijn schop graag in de modder en haalt klei naar boven die hij droogt en vormgeeft. Of laagveen dat hij drogen laat tot turf waarin hij dan tekenen van menselijke betrokkenheid weeft. Hij maakt ook abstracte landschappen met verschillende kleuren aarde. Of tegeltableaus met gedroogde klei of veengrond waarin hij planten verwerkt. Hoe is hij tot deze fascinatie voor alles wat met aarde te maken heeft gekomen?

FRIESLAND EN GRONINGEN

Voor het antwoord moest ik wel even gaan zitten toen ik hem bezocht in zijn huis en atelier in Amsterdam. Dat was een heel verhaal. Hein van Delft was jarenlang werkzaam als landschapsarchitect. Als zodanig had hij zich al veelvuldig beziggehouden met de relatie tussen de mens en zijn natuurlijke omgeving. Hij was betrokken bij de ontwikkeling van Almere en de Flevopolder. Maar hoe boeiend dit werk ook was, op een gegeven moment was het op. Zijn lichaam wilde niet meer. Na onderzoek en keuringen werd hij voorgoed vrijgesteld van werk. Hij zocht toen rust in het gebied waar hij zijn hart aan verpaid heeft: Friesland en Groningen. Met zijn boot voer hij wekenlang door dat land en ademde op van de stilte in dit weidse land, waar al eeuwenlang mens en natuur op elkaar inwerken. Hij ontdekte dat hij genoot van de

aarde, van de klei, en kwam ook in aanraking met het laagveengebied in Friesland waar nog turf gestoken werd. Hij lag met zijn boot naast een stapel turf en dacht: hiermee wil ik gaan werken. En zo is hij gaan experimenteren met turf en veen en klei.

ROUWBORDEN

Hij heeft ook enkele malen installaties gemaakt in middeleeuwse kerkjes in het Friese land. Hij heeft iets met die kerkjes op de Friese terpen of de Groninger wierden. Wanneer hij zo'n kerkje binnentreedt, zijn er momenten dat de wereld even stilstaat of dat hij een metafysische ervaring krijgt zoals hij dat noemt. De stilte, de beslotenheid, het licht dat naar binnenvalt, dat betovert hem. "Heeft dat iets met religie of spiritualiteit te maken?", vraag ik. Hein beaamt dit. Hij is katholiek opgevoed, maar al voor zijn achttiende heeft niet veel meer met het instituut. Maar de mystiek ervan, die heeft hem al jong geraakt en die is hem bijgebleven. Hij zoekt die nog steeds als hij in het buitenland kleine kapelletjes bezoekt. Of in de oude Friese en Groninger kerken. Zulke gebouwen, liggend op een heuvel, in dat weidse landschap, zijn kernen waar alles samenkomt, cultuur en natuur, heden en een rijk, gelaagd verleden. En dan voor zo'n kerkje een installatie te mogen maken is een groot voorrecht. Hein legt dan naast zo'n oud graf in de vloer van de kerk een graf van klei en een graf van veengrond waar hij wilde plantenzaden op legt. Hij hangt aan de muur een rouwbord naast de oude adellijke rouwborden. Maar zijn rouwbord laat een grutto zien die opvliegt van een verstoord nest waarbij de eieren in het rond vliegen. De rouwtekst is gewijd

aan vogels die niet aan leven toekwamen. “Moet ik je werk ook zien als protest tegen de aantasting van de natuur door de mens?”, vraag ik. Zeker, dat zit er ook in. Bij zijn tochten door Friesland werd hij getroffen door de sporen van de verwoestende ingrepen van de mens. “Ik heb grutto’s vermalen zien worden door de maaimachines”, geeft hij aan, “en ik werd er heel triest van. Daarom heb ik dat rouwbord aangeboden aan de kerk en ze hebben het in dankbaarheid een plek gegeven. In mijn installaties kan ik een verhaal vertellen waarin dingen samenkomen: de rijke geschiedenis van de wisselwerking tussen mens en natuur, verstilde architectuur en oerelementen van de aarde.”

MYSTERIE

In zijn kleinere werken van turf, of berkenhout, of aarde/klei word ikzelf getroffen door de schoonheid van deze natuurlijke elementen. Met zijn schep haalt hij het op uit de diepte, tilt het aan het licht, geeft er een vorm aan die de natuurlijke schoonheid van onze aarde doet oplichten. “Het is voor mij een mysterie, het mysterie van het bestaan”, zegt Hein, “en ik heb stilte en rust nodig, ik moet tijd nemen om te mijmeren en wat te mediteren, en dan komt de inspiratie, schijnbaar uit het niets.” <

Meer informatie over Hein van Delft en exposities in 2023: zie zijn website www.heinvandelft.nl. Hij is ook te vinden op Facebook en Instagram. In Wetsens (Friesland) is in de Vituskerk zijn werk *Rouwbord met Grutto* permanent te bezoeken. Zie www.vituswetsens.nl. In Hornhuizen (Groningen) is in Galerie Gewaagd een solo-expositie te zien van 4 aug t/m 17 september. Zie www.galeriegewaagd.nl. In Hornhuizen (Groningen) is een installatie van hem te zien in de Oude Kerk van 4 augustus t/m 1 oktober: zie www.kerhornhuizen.nl.

